ODKRYCIA *na Wyspie Spichrzów*

Znaki grzeszników

Cynowe znaki rozpoznawcze średniowiecznych pątników znaleźli archeolodzy na gdańskiej Wyspie Spichrzów

Skruszony grzesznik, wracając z pielgrzymki do świętego miejsca, przyszywał taką plakietkę do kapelusza lub płaszcza. Miał w tym swój cel, bo wtedy każdy napotkany po drodze przechodzień wiedział, skąd idzie, i życzliwiej go traktował. Jeden z pątników, który w XIV lub XV wieku zatrzymał się w Gdańsku, ozdobił strój plakietką w kształcie trzech połączonych hostii (fot. 1) – tą samą, którą kilka dni temu odkryli na wyspie badacze z gdańskiego Stowarzyszenia Promocji Zabytków Archeologicznych.

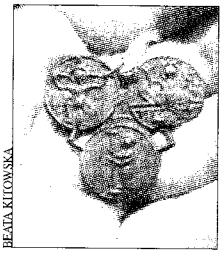

BEATA KITOWSKA

BEATA KITOWSKA

Skąd wracał? Zapewne z Wilsnack w Brandenburgii, gdzie takie znaki robiono na pamiątkę niezwykłych wydarzeń. Otóż w 1383 r. pewien szlachcic podpalił tamtejszą farę, a proboszcz zdążył ukryć przed żywiołem trzy hostie w pudełku wyściełanym jedwabiem. Przetrwały pożar, lecz na ich powierzchni ukazały się ciemne plamy, które współcześni uznali za Krew Pańską. Do Wilsnack ciągnęły takie tłumy pielgrzymów, że w Lubece, którą mijali po drodze, ustawiono słup drogowy, żeby wskazywał im kierunek. Na miejscu wielu kupowało plakietki w formie trzech hostii.

Małe cynowe plakietki robiono również w innych sanktuariach, a przedstawiały zwykle świętych albo Madonnę z Dzieciątkiem i miały kształt kapliczek. Rzadziej zdarzały się wyobrażenia figuralne, jak np. postać świętego z pastorałem (fot. 2), która – jak sądzą znalazcy, badacze z Muzeum Archeologicznego w Gdańsku – wyobraża św. Wojciecha. Ludzie wierzyli, że takie znaki mają moc przenoszenia świętości. Chorzy moczyli je w wodzie, która przez to nabierała mocy uzdrawiania. Czasem wtapiano je w dzwony, których głos miał dzięki temu odstraszać złe duchy. W całej Polsce odkryto ich kilkadziesiąt – a większość pochodzi właśnie z gdańskiej Wyspy Spichrzów. Archeolodzy wydobywają je z ziemi, która została tam przywieziona z innego, nieznanego miejsca w mieście, żeby podnieść poziom podmakającego gruntu.

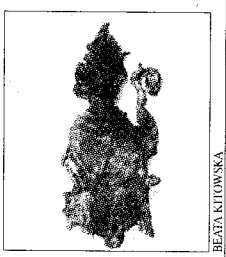

BEATA KITOWSKA

PIOTR MAZUR

Dorota Mikłaszewicz